

1. PILINSZKY JÁNOS KÖLTŐI VILÁGA

1.1. A KORSZAK IRODALMÁNAK JELLEMZŐI VONÁSAI

KABDEBŐ Lóránt: Az Újhold költői. Hat tanulmány. Békéscsaba, 1988. 5-17. p.

Magyar irodalom. Főszerk. Gintli Tibor. Bp. 2010. 853-1035. p.
Pilinszky Jánosról: 897-901. p.

A magyar irodalom története. Főszerk. Szegedy-Maszák Mihály. Bp.
3. köt. 1920-tól napjainkig. Szerk. Szegedy-Maszák Mihály, Veres András. Bp. 2007. 438-
648. p.
Pilinszky Jánosról: 507-519. p.

SCHEIN Gábor: Poétikai kísérlet az Újhold költészetében. Bp. 1998. 147-244. p.

SZABÓ László, Cs.: A magyar költészet századai. Tanulmányok. Vál. és sajtó alá rend.
Pomogáts Béla. Marosvásárhely, 2008. 252-254. p.

1.2. PILINSZKY JÁNOS ÉLETÚTJA, PÁLYAKÉPE

HANKOVSKY Tamás: Pilinszky János evangéliumi esztétikája. Teremtő képzelet és
metafizika. Bp. 2011. 261 p.

In memoriam Pilinszky János. A könyvet összeáll. és az interjúkat kész. Bogyay Katalin.
Bp. 1990. 136 p.

JELENITS István: Pilinszky János. In: J. I.: Az ének varázsa. Bp. 2000. 234-332. p.
(Jelenits István összegyűjtött írásai; 2.)

„Merre, hogyan?” Tanulmányok Pilinszky Jánosról. Szerk. Tasi József. Bp. 1997. 333 p.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyve

KOVÁCS Erika: „Mindenből költészet lesz és csend...”. Pilinszky-émlékek, dokumentumok.
Bp. 2003. 125 p.

Senkiföldjén. In memoriam Pilinszky János. Vál., szerk., összeáll. Hafner Zoltán. Bp. 2000.
379 p.

TOLCSVAI NAGY Gábor: Pilinszky János. Pozsony, 2002. 197 p. (Tegnap és Ma. Kortárs
magyar írók)

1.3. PILINSZKY JÁNOS KÖLTÉSZETE, STÍLUSA

DANYI Magdolna: Hasonlattípusok Pilinszky János költészetében. A hasonlattípusok jelentéstani értelmezése 1-4. In: Jelenkor, 1991. 11. sz. 934-940. p., 12. sz. 1037-1042. p., 1992. 1. sz. 74-81. p., 2. sz. 168-174. p.

<http://www.jelenkor.net/archivum/cikk/4892/hasonlattipusok-pilinszky>

Ua.: Hol tart ma a stilisztika? Stíluselméleti tanulmányok. Szerk. Szathmári István. Bp. 1996. 310-328. p.

EISEMANN György: „Piéta és laterna mágika”. Jelenlét és képzelet Pilinszky János lírájában. In: Tiszatáj, 2013. 4. sz. 59-72. p.

<http://tizsataj.bibl.u-szeged.hu/21707/>

FŰZFA Balázs: Portrék. Pilinszky János. In: F. B.: Irodalom 12. Bp. 2008. 140-147. p. (Érettségi-központú irodalomkönyvek műszövegekkel)

HAFNER Zoltán: Pilinszky József Attila-élménye. In: Véges végtelen. Isten-élmény és Istenhiány a XX. századi magyar költészetben. Szerk. Finta Gábor, Sipos Lajos. Bp. 2006. 175-182. p.

HÁY János: Az ötödik evangélium. Pilinszky János költészetéről. In: Mozgó Világ, 2016. 4. sz. 38-50. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MozgoVilag_2016_1/?pg=4

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

<https://www.arcanum.hu/hu/adt/hozzaferesi-pontok/>

KUKLAY Antal: A kráter peremén. Gondolatok és szemelvények Pilinszky János verseihez. Összeáll., a szemelvényeket vál. ... Kuklay Antal. Sárospatak, 1988. 327 p.

PILINSZKY János: Beszélgetések. Szerk., a szöveget gond., a jegyz. és a mutatókat kész., az utószót írta Hafner Zoltán. Bp. 2016. 475 p.

SEBŐK Melinda: Halálmotívum Rónay György és Pilinszky János tájköltészetében. Bp. 2010. 242 p.

SZABÓ Ferenc SJ: Utószó. In: Pilinszky János: Stigma. Válogatott versek. Bp. 2011. 98-105. p.

TÜSKÉS Tibor: Közelítések. Miskolc, 1999. 98-140. p.

VALACZKA András: Jellé vált sorsok Dosztojevszkij és Pilinszky műveiben. In: Magyar Napló, 2003. 2. sz. 50-53. p.

1.4. PILINSZKY JÁNOS JELENTŐSEBB VERSESKÖTETEI

TRAPÉZ ÉS KORLÁT (1940-1946)

IGNÁCZ Rózsa. In: Vigilia, 1946. 1. sz. 64. p.

https://vigilia.hu/node/Vigilia_1946_01_facsimile.pdf

NEMES NAGY Ágnes. In: Újhold, 1946. 2. sz. 152. p.

Ua.: N. N. Á.: A magasság vágya. Összegyűjtött esszék 2. Bp. 1992. 153-159. p.

RÓNAY György. In: Magyarok, 1946. 7. sz. 402-403. p.

Ua.: A magyar esszé antológiája. 3. Irodalom. Vál. és szerk. Domokos Mátyás, Lakatos András. Bp. 2007. 798-800. p.

SÁRKÖZI Balázs: A felfelé zuhanó szerelemélmény Pilinszky János lírájában.

<https://f21.hu/irodalom/a-felfele-zuhano-szerelemelmeny-pilinszky-janos-lirajaban-a-trapezes-korlat>

HARMADNAPON (1946-1958)

BALASSA Péter: A látvány és a szavak. A Harmadnapon – huszonöt év után. In: Vigilia, 1985. 1. sz. 35-42. p.

https://vigilia.hu/node/Vigilia_1985_01_facsimile.pdf

Ua.: B. P.: A látvány és a szavak. Esszék, tanulmányok 1981-1986. Bp. 1987. 156-172. p.
A magyar esszé antológiája. 3. Irodalom. Vál. és szerk. Domokos Mátyás, Lakatos András. Bp. 2007. 800-808. p.

DOMOKOS Mátyás. In: Vigilia, 1996. 9. sz. 667-669. p.

https://vigilia.hu/node/Vigilia_1996_09_facsimile.pdf

Ua.: D. M.: Leletmentés. Könyvek sorsa a „nemlétező” cenzúra korában, 1948-1989. Bp. 1996. 85-96. p. (Osiris könyvtár. Irodalomelmélet)

RÓNAY György: Az olvasó naplója. In: Vigilia, 1959. 11. sz. 682-686. p.

https://vigilia.hu/node/Vigilia_1959_11_facsimile.pdf

NAGYVÁROSI IKONOK (1959-1970)

FÜLÖP László: Könyvek között. Pilinszky János összegyűjtött versei In: Alföld, 1971. 5. sz. 67-70. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Alfold_1971/?pg=468&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

<https://www.arcanum.hu/hu/adt/hozzaferesi-pontok/>

RÓNAY György: Az olvasó naplója. In: Vigilia, 1971. 2. sz. 132-135. p.

https://vigilia.hu/node/Vigilia_1971_02_facsimile.pdf

TÜSKÉS Tibor: Pilinszky Jánosról öt tételben. In: Tiszatáj, 1971. 7. sz. 664-669. p.

http://tiszataj.bibl.u-szeged.hu/136/1/tiszataj_1971_007.pdf

SZÁLKÁK (1971-1972)

BÉLÁDI Miklós: Pilinszky János: Szálkák. In: Kritika, 1973. 2. sz. 22. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_Kritika_1973/?pg=57&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

<https://www.arcanum.hu/hu/adt/hozzaferesi-pontok/>

BENEY Zsuzsa: Végkifejlet. Gondolatok Pilinszky János új versesköteteiről. In: Vigilia, 1975. 1. sz. 38-43. p.

https://vigilia.hu/node/Vigilia_1975_01_facsimile.pdf

DIÓSZEGI András: Pilinszky János: Szálkák. In: Kortárs, 1973. 10. sz. 1675-1679. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Kortars_1973_2/?pg=656&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

<https://www.arcanum.hu/hu/adt/hozzaferesi-pontok/>

SEBŐK Melinda: „mindennél egyszerűbb csend”. Pilinszky Szálkák kötetének háromsorosa. In: S. M.: Modern értékörzők. Miskolc, 2017. 162-166. p.

VARGA Pál: Hazafelé a mindenségbe. In: Kikötő. Az Alföld Stúdió antológiája. Debrecen, 1981. 215-223. p.

VÉGKIFEJLET (1974)

CZIBOLYA Gábor: Egy Pilinszky-kötet elemző bemutatása. In: Iskolakultúra, 2004. 5. sz. 83-87. p.

https://epa.oszk.hu/00000/00011/00082/pdf/iskolakultura_EPA00011_2004_05_083-087.pdf

1.5. PILINSZKY JÁNOS JELENTŐSEBB VERSEINEK BEMUTATÁSA

APOKRIF

ALFÖLDY Jenő: Visszajáról a teljesség avagy a remény eretneke. In: A Tiszatáj Diákmelléklete, 2000. 66. sz. 1-20. p.

http://tizsataj.bibl.u-szeged.hu/471/1/tiszataj_2000_001.pdf

Ua.: A. J.: „Egy szenvedély margójára”. Ötvenöt műelemzés. Bp. 2005. 240-260. p.

Apokrif. A Szombathelyen, Bozsokon és Velemben 2008. április 18-19-én rendezett Apokrif-konferencia szerkesztett és bővített anyaga. Alkotószerk. Fűzfa Balázs. Szombathely, 2008. 298 p. (A 12 legszebb magyar vers; 2.)

<http://mek.oszk.hu/17800/17851/17851.pdf>

FŰZFA Balázs: „... Kigyúltak minden villanyok”. In: Híd, 2010. 6. sz. 81-91. p.

http://epa.oszk.hu/01000/01014/00071/pdf/EPA01014_hid_2010_06_081-091.pdf

Ua.: F. B.: Mentés másként. Tanulmányok, esszék irodalomról, olvasásról, tanításról. Bp. 2012. 34-45. p.

KULCSÁR-SZABÓ Zoltán: Intertextuális háttér és a szöveghagyomány rétegződése az Apokrifben. In: K.-SZ. Z.: Hagyomány és kontextus. Bp. 1998. 83-102. p.

LATOR László: Pilinszky János eretnek jelenései. In: Jelenkor, 2016. 5. sz. 515-518. p.

[http://www.jelenkor.net/userfiles/archivum/JELENKOR_2016-05%20\(teljes\).pdf](http://www.jelenkor.net/userfiles/archivum/JELENKOR_2016-05%20(teljes).pdf)

NAGY J. Endre: Pilinszky – Kertész: Auschwitz. In: N. J. E.: Tizenkét költemény. Irodalomszociológiai tanulmányok. Szombathely, 2015. 169-190. p.

SZÉNÁSI Zoltán: „Szavaidat, az emberi beszédet...”. Versbeszéd és biblikus szöveghagyomány viszonya az Apokrifben. In: Literatura, 2009. 4. sz. 514-528. p.

http://www.balassikiado.hu/BB/NET/LITERATURA/Literatura2009_4.pdf

VASS Judit. In: V. J.: Verselemző érettségizőknek. Bp. 2010. 102-106. p.

EGY ARCKÉP ALÁ

GÁSPÁRI László: Két lehetséges elemzési modell. A szövegtelítettség mibenléte Pilinszky nyelvében Egy arckép alá című versének alapján. In: Stiliztika és gyakorlat. Szerk. Szathmári István. Bp. 1998. 33-37. p.

NÉMETH G. Béla: Szerepvers? Egy Pilinszky-vers kérdéséhez. In: Holmi, 1997. 4. sz. 477-481. p.

http://epa.oszk.hu/01000/01050/00199/pdf/EPA01050_holmi_1997_04_477-481.pdf

Ua.: N. G. B.: Írók, művek, emberek. Bp. 1998. 137-143. p.

EGY SZENVEDÉLY MARGÓJÁRA

ALFÖLDY Jenő: Rendhagyó verselemzés Utószó helyett. In: A. J.: „Egy szenvedély margójára”. Ötvenöt műelemzés. Bp. 2005. 449-451. p.

FRANCIA FOGOLY

BÁRDOS László: Pilinszky János (1921-1981). In: 99 híres magyar vers és értelmezése. Bp. 1995. 598-611. p.

Az Apokrif és a Francia fogoly elemzése

GÖMÖRY György: A költő, mint tiszta részvét. In: G. Gy.: „Jöjj el, szabadság!” Írások a XX. századi magyar költészetéről. Bp. 1999. 44-51. p.

HALAK A HÁLÓBAN

BASA Viktor: „S éjfélkor talán”. Intertextuális adalékok Pilinszky János Halak a hálóban című versének értelmezéséhez. In: Irodalomtörténeti Közlemények, 2009. 6. sz. 638-650. p.
<http://itk.iti.mta.hu/megjelent/2009-6/tartalom.pdf>

BÍRÓ Mária: Pilinszky János. In: Irodalmi alkotások elemzése logikusan 12. Szerk. Maczák Edit. Békéscsaba, 2005. 107. p.

HARBACH 1944

DOMONKOS Péter: Pilinszky János verse egy újraértett olvasáselmélet tükrében. In: Iskolakultúra, 2006. 1. sz. 80-92. p.

http://real.mtak.hu/57792/1/EPA00011_iskolakultura_2006_01_080-092.pdf

POMOGÁTS Béla. In: P. B.: Verselek közléről. Bp. 1980. 141-153. p.

Ua.: P. B.: Szövegközelben. Verselemzések századunk magyar lírájáról. Bp. 1999. 42-54. p.

HARMADNAPON

REISINGER János. In: R. J.: Kisvers-nagymesterek. A magyar költészet rövid verseinek nagy tanulságai. Bp. 1999. 56-67. p.

SZÉPLAKI György: Dialógus Pilinszky János Harmadnapon című költeményéről. In: Magyartanítás, 2009. 2. sz. 2. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Magyartanitas_2009/?pg=47&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

<https://www.arcanum.hu/hu/adt/hozzaferesi-pontok/>

SZÚCS Teri: A Holokauszt tanúsága három Pilinszky-versben. In: Vigilia, 2011. 11. sz. 811-819. p.

A Ravensbrücki passió és az Apokrif c. versekről is.

https://vigilia.hu/node/Vigilia_2011_11_facsimile.pdf

IMPROMPTU

LATOR László: Tárgyak, lények, káprázatok. In: Mozgó Világ, 1992. 7. sz. 111-114. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MozgoVilag_1992_2/?pg=112&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

<https://www.arcanum.hu/hu/adt/hozzaferesi-pontok/>

Ua.: L. L.: Szigettenger. Bp. 1993. 214-221. p.

INTROITUSZ

FARKAS Edit: Egy versolvasás dinamizmusa. In: Iskolakultúra, 2000. 11. sz. 70-74. p.

http://epa.oszk.hu/00000/00011/00043/pdf/iskolakultura_EPA00011_2000_11_070-074.pdf

FARKAS Edit: Kísérlet Pilinszky János Introitusz című verse metaforaszerkezetének kibontására. In: A metafora grammatikája és stilisztikája. Tanulmánykötet a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Nyelvtudományi Tanszéke által 1999. október 11-12-én rendezett konferencia előadásából. Szerk. Kemény Gábor. Bp. 2001. 76-80. p. (Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához; 10.)

GÖDÉNY Andrea, G.: Holokauszt és zsoltár. In: Vigilia, 2007. 8. sz. 608-617. p.

https://vigilia.hu/node/Vigilia_2007_08_facsimile.pdf

MIELŐTT

REISINGER János. In: R. J.: Kisvers-nagymesterek. Bp. 1999. 78-79. p.

NÉGYSOROS

DÓRA Zoltán, M.: Szempontok Pilinszky János Négysoros című költeményének értelmezéséhez. In: Magyartanítás, 2006. 3. sz. 4-6. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Magyartanitas_2006/?pg=93&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

<https://www.arcanum.hu/hu/adt/hozzaferesi-pontok/>

SEBŐK Melinda: Lehetséges értelmezések Pilinszky János négysorosához. In: S. M.: Modern értékörzők. Miskolc, 2017. 156-161. p.

TÜSKÉS Tibor. In: T. T.: Versről versre. Az újabb magyar líra. Verselemzések. Nyíregyháza, 2001. 95-97. p.

VADAI István: A Kidron patakon túl. Egy Pilinszky-vers megközelítése. In: A Tiszatáj Diákmelléklete, 1999. 60. sz. 1-14. p.

http://tizataj.bibl.u-szeged.hu/23021/1/tizataj_diakmelleklet_1999_060_001-014.pdf

Ua.: V. I.: Tükörben tükröződő tükör. Szeged, 2002. 207-222. p.

RAVENSBRÜCKI PASSIÓ

TÜSKÉS Tibor. In: T. T.: Az újabb magyar líra. Verselemzések. Nyíregyháza, 2001. 89-94. p.

SENKIFÖLDJÉN

HORVÁTH Kornélia: Szem, csillag, éjszaka. In: H. K.: Túhegyen. Versértelmezések a későmodernség magyar lírája köréből. Bp. 1999. 47-76. p.

TANDORI Dezső: Egy-egy vers „ma”. In: Kortárs, 1980. 4. sz. 637-640. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Kortars_1980_1/?pg=658&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

<https://www.arcanum.hu/hu/adt/hozzaferesi-pontok/>

Ua.: T. D.: Az erősebb lét közelében. Bp. 1981. 341-348. p.

A SZERELEM SIVATAGA

LATOR László: A szerelem sivataga. Személyes, személytelen. In: Holmi, 1990. 10. sz. 1102-1106. p.

https://epa.oszk.hu/01000/01050/00157/pdf/EPA01050_holmi_1990-10_1102-1106.pdf

Ua.: L. L.: Szigettenger. Bp. 1993. 222-230. p.

NEMES NAGY Ágnes: Pilinszky János két verse. In: Jelenkor, 1988. 12. sz. 1121-1125. p.

<http://www.jelenkor.net/userfiles/archivum/1988-12.pdf>

Ua.: N. N. Á.: Szőke bikkfák. Verselemzések. Bp. 1988. 88-97. p.

N. N. Á.: A tünékeny alma. Pécs, 1995. 135-144. p.

A Négysoros c. vers elemzése is.

RADNÓTI Sándor. In: Irodalomtanítás a harmadik évezredben. Főszerk. Sipos Lajos. Bp. 2006. 524-529. p.

UTÓSZÓ (Pierre Emmanuelnek)

SZENTESI Zsolt: A visszavonhatatlan pusztulás víziója. In: Irodalomtörténet, 2000. 4. sz. 572-587. p.

http://epa.oszk.hu/02500/02518/00290/pdf/EPA02518_irodalomtortenet_2000_04_572-587.pdf

Ua.: Sz. Zs.: Esztétikum – megértés – irodalom. Bp. 2006. 47-67. p.

Összeállította:
Vörösné Adler Erika